

نگاه

کیفیت زندگی شهری به چه معناست؟

■ می‌توان دغدغهٔ انسان در دستیابی به فرم خوب شهری را از زمان شکل‌گیری اولین شهرها دانست و درگیری برای بهبود زندگی شهری را هم‌سن تاریخ شهرنشینی تخمین زد. رشد شهرنشینی و تمایل جمعیت‌های انسانی به محیط‌های شهری بستر با اهمیت‌شدن مفهوم کیفیت زندگی شهری را بیش از پیش فراهم ساخته‌است. یکی از مهم‌ترین اهداف مدیریت شهری، دستیابی ساکنین شهری به کیفیت زندگی مناسب و پایدار است. کیفیت زندگی شهری یکی از اهداف اصلی توسعه پایدار بوده و دارای دو دسته شاخص ذهنی و عینی است. کیفیت زندگی، مفهومی بین رشته‌های پزشکی، روانشناسی، جغرافیای انسانی، مطالعات توسعه، اقتصاد و جامعه‌شناسی است و از دیدگاه پژوهشی، مفهومی چندبعدی است؛ نگاه ذهنی به کیفیت زندگی شهری را می‌توان محصول ادراکات فردی و رضایت شهروندان از زندگی در محیط شهر دانست. اما نگاه عینی که از داده‌های ثانویه به دست می‌آید، قابل لمس‌تر بوده و با آثار و نتایج کیفیت در زندگی اجتماعی قابل شناسایی است. به طور مثال خصوصیاتِ که خانوارها به عنوان سبک زندگی به خود می‌گیرند یا وضعیت تحصیلاتی افراد یک محله، نمودی عینی از وضعیت کیفیت زندگی شهری است. جالب توجه است در پژوهش‌های انجام شده به ندرت ترکیبی از شاخص‌های عینی و ذهنی به کاربرده شده‌است. برای درک بهتر کیفیت زندگی در شهر پیشنهاد می‌شود زندگی یک فرد نرمال حاضر در شهر را از صبح تا شب مورد بررسی قرار داده و عناصری که به نحوی بر کیفی‌تر شدن زندگی وی اثرگذار است به عنوان مولفه‌ها و ابعاد این مفهوم شناسایی کرد.

به‌طور مثال فردی در طول روز با محیط‌های اجتماعی در ارتباط خواهد بود بنابر این مسایلی چون امنیت اجتماعی، فضاهای گذران اوقات فراغت از جمله ابعاد این مفهوم خواهند بود. مولفه‌هایی که از خلال پژوهش‌ها، برای این مفهوم به جای مانده است، عبارت است از: اجتماع، اقتصادی، کالبدی، حمل و نقل، ساختمانی و...

از ملاحظات این مفهوم می‌توان به این موارد اشاره کرد: کیفیت زندگی، مفهومی است چند وجهی و بررسی آن نیاز دارد به اتخاذ رهیافتی میان‌رشته‌ای و فرارشته‌ای. کیفیت زندگی به شدت از زمان و مکان متأثر است و مولفه‌ها و عوامل تشکیل دهنده‌اش با توجه به دوره زمانی و مکان جغرافیایی فرق خواهند کرد. کیفیت زندگی امری

است نسبی و نمی‌توان برای آن تعریفی ارایه داد که آن را مطلق و جهانی فرض کند. کیفیت زندگی ضمن دارا بودن ابعاد عینی و وابستگی به شرایط عینی و بیرونی، امری است ذهنی و درونی و در نتیجه به تصورات و ادراک فرد از واقعیت‌های زندگی بستگی دارد. کیفیت زندگی تا مقدار زیادی از ارزش‌ها متأثر است و در واقع براساس ارزش‌های فردی، اجتماعی و ملی تعریف می‌شود. کیفیت زندگی به عنوان یک گفتمان جهانی، واکنشی است طبیعی در برابر پیامدهای نامطلوب و آسیب‌های جدی که سیاست مرسوم اقتصادی در سطح فردی، ملی و جهانی پدید آورده است. به‌طور کلی دو سنت کاملاً مجزا در خصوص تحقیقاتی که در رابطه با کیفیت زندگی انجام شده، وجود دارد که شامل موارد زیر است:

الف) رویکرد اسکالندیناویایی کیفیت زندگی: این رویکرد در اکثر کشورهای اروپایی طرفدار داشته و توسط جان درینوسکی و ریچارد تیموس به وجود آمده است. در این رویکرد بر شرایط عینی زندگی و مولفه‌های مرتبط با آن تأکید شده است.

ب) رویکرد آمریکایی که در آن محققان بیشتر به تجارب ذهنی افراد از زندگی‌شان توجه کرده و بر معرفی‌های ذهنی تأکید کرده‌اند. از اثرگذاران بر این رویکرد می‌توان به دبلیوای. توماس اشاره کرد. در این رویکرد رضایتمندی و خوشبختی به عنوان مولفه‌های اصلی سنجش استفاده می‌شوند.

در کنار دو رویکرد بالا، رویکردهایی نیز وجود دارند که هم بر ابعاد ذهنی و هم بر ابعاد عینی تأکید می‌کنند که از جمله می‌توان به روش‌های اقتصادی- اجتماعی ارزیابی کیفیت زندگی اشاره کرد. زاف کیفیت زندگی را در ترکیب از شرایط عینی و ذهنی افراد و گروه‌ها تعریف می‌کند. وی معتقد است که در ارزیابی کیفیت زندگی باید شرایط عینی زندگی افراد را با ارزیابی ذهنی آنها درخصوص شرایط زندگی‌شان به‌طور هم‌زمان در نظر گرفت. رضایت از زندگی به عنوان مولفه اصلی کیفیت زندگی مورد تأیید است که چهار نوع دارد:

نوع ۱: رضایت ناشی از داشتن و برخورداری نوع ۲: رضایت ناشی از ارتباط که معطوف به روابط اجتماعی است.

نوع ۳: رضایت ناشی از بودن که دلالت بر کنترل زندگی دارد.

نوع ۴: رضایت ناشی از اقدام و عمل که بیشتر ناشی از زمان اوقات فراغت است.

«مرد شیشه‌های گلولی پدرش را برد». «درخواست برادرزن برای کور کردن داماد خانواده»، «مرگ مرموز نوغروس توسط همسرش»، «داماد کینه‌جو، پدرزنش را کشت» و... این عناوین، تیتراهای صفحات حوادث روزنامه‌ها در ماه‌های اخیر است که همگی نشان از افزایش جرم و جنایت‌های خانوادگی دارد. هنوز چندی از دهه ۸۰ که به دهه قتل‌های خانوادگی نام‌گذاری شده، نگذشته است که در ۹ ماه اخیر سال جاری آمارها نشان از آن دارد که یک‌سوم جرایم در کشور مربوط به جرم و جنایت‌های خانوادگی است که ۲۴ درصد آنها در کلان‌شهر تهران رخ داده است که این زنگ هشدار برای مسوولان است که تا پیش از همه‌گیر شدن این مساله برای آن چاره‌ای بیندیشند و آنچه در این زمینه مهم است، شناسایی علل وقوع این جرایم است و اینکه چه می‌شود که فردی در کلون خانواده به خود اجازه دهد که دستاثرش را به جرم و خون عزیزانش آغشته کند که شاید بتوان با بررسی عوامل از وقوع این پدیده‌های خشنونت‌زا، پیشگیری کرد. پلیس آگاهی، علل را در مسایل و رفتارهای غیراخلاقی، اختلافات مالی و اختلافات جزیی می‌داند و بسیاری از روان‌شناسان از واژه‌هایی چون غیرتی بودن، دفاع از آبروی خانواده، فقر و عدم سلامت روان استفاده می‌کنند و برخی آسیب‌شناسان افزایش جرایم را ناشی از ضعف‌های قانونی، توقعات نامعقول اعضای خانواده، مشکلات روحی و روانی می‌پندارد.

در زمینه افزایش و ارتکاب جرم و جنایت‌های خانوادگی با احمد فتحی، وکیل میرز دادگستری و نویسنده کتاب‌های چندجلدی «فن دفاع»، «رخ عدالت» و «جدال من و پاسبان»، گفت‌وگو کرده‌ایم تا ریشه‌های اصلی این جرایم را از دید وی مورد بررسی قرار دهیم که مشروح آن در ذیل می‌آید. احمد فتحی، وکیل پایه یک دادگستری در رابطه با افزایش جرم و جنایت مخصوصا قتل‌های خانوادگی که متأسفانه در یکی، دو دهه اخیر گریبانگیر جامعه ایران شده، عنوان کرد: «من نه از موضع وکیل بلکه از دید جامعه‌شناسانه و روان‌شناسانه معتقدم که این جرایم علل و شرایط مختلفی را در برمی گیرد که خلاصه‌ای از آنها را شرح می‌دهم.»

وی قسبل از آنکه علل افزایش جرم و جنایت را مورد بررسی قرار دهد، در زمینه تعریف جرم اظهار داشت: «تعریف علمی جرم تخلیه انرژی در محیط نامناسب اجتماعی است مثل جریان محفل خانوادگی که از اطراف اصفهان رخ داد و مجرمان از دیوار باغ بالا رفته و به ناموس جمع تجاوز کردند در حالی که تخلیه انرژی در محیط مناسب اجتماعی را ما به نام شعف، شادی، شور و نشاط می‌شناسیم.»

علل افزایش جرم و جنایت و قتل‌های خانوادگی

– **منفعت و نجات** در جامعه‌ای که صنعت و تجارت رونق داشته باشد و درآمد به‌صورت عادلانه‌ای توزیع شود مسلماً با کاهش میزان جرم و جنایت روبه‌رو هستیم و برهان خلف آن نیز باعث افزایش جرایم در سطح کلان می‌شود. برابری اقتصادی و کاهش فاصله طبقاتی نیز میزان جرم و جنایت را کاهش می‌دهد.

– **عبادت و معنویت، فراغت و تفریح**، هر جامعه‌ای همان‌طور که مردمانش به عبادت و معنویت نیازمند هستند به فراغت و شادی هم احتیاج دارند. علت آنکه ما در کشورمان با طیف وسیعی از افرادی روبه‌رو هستیم که به سمت شیشه، کراک و چیزهای عجیب و غریب و شکل سستی آن که تریاک است می‌روند، هیچ توجیه قابل‌قبولی نمی‌توان ارایه داد غیر از آن‌که نمی‌توانند و قادر نیستند که انرژی خود را در محیط‌های مناسب

حاشیه‌نشینی و هجوم از روستا به متن شهر: بحث حاشیه‌نشینی بحث جدیدی نیست، موضوعی است قابل‌قبولی نمی‌توان ارایه داد غیر از آن‌که نمی‌توانند و گریبانگیر خود کرده است. هجوم روستائین‌ها به

گفت‌وگو با احمد فتحی درباره افزایش جرایم خانوادگی

افزایش اختلاف طبقاتی، جرم و جنایت را بیشتر می‌کند

فرزانه نیکروح‌متین

عکس: آندریس رهبر شرق

یا در موبایل‌ها در حال تکثیر و پخش است که متأسفانه تعداد این پرونده‌ها زیاد شده و در همین یک ماه اخیر دو شاکي در این زمینه به ما مراجعه کرده و پرونده در حال رسیدگی است.

لایحه ممنوعیت سلاح‌های سرد

با توجه به قتل‌ها و جرم‌های صورت گرفته در دهه‌های اخیر، سلاح سرد رتبه اول را به خود اختصاص داده است تا آنجا که ۴۴ درصد از آلت قتاله شامل چاقو، خنجر و قمه بوده و به طور متوسط روزانه سلاح سرد جان سه نفر را می‌گیرد. این وکیل سرشنس در پاسخ به اینکه برای کاهش جرایم آیا تصویب لایحه ممنوعیت سلاح‌های سرد کارآمد است، گفت: «این لایحه و حتی تصویب آن موثر نیست بلکه باید زمینه‌های ارتکاب جرم و جنایت از بین برود نه اینکه صورت مساله پاک شود. البته من مخالف این لایحه نیستم اما آیا چوب و چماق که جزو سلاح‌های سرد است را می‌توان از دسترس عموم خارج و ممنوع کرد، چه راحلی برای پدری که بچه هفت ماهه‌اش را با چماق می‌کشد می‌دهید؟ تا علل‌های اجتماعی از بین نرود، ما با کاهش جرایم روبه‌رو نخواهیم شد.»

افزایش یا کاهش جرم و جنایت‌ها در ماه مبارک رمضان و محرم‌الحرام

در گذشته‌های نه چندان دور به دلیل باورهای دینی و مذهبی قوی مردم، جرم و جنایت در دو ماه رمضان و محرم به طور محسوسی کاهش پیدا می‌کرد، اما در سه دهه اخیر از بین محرم سال جاری ما شاهد پرونده‌های قتل مخصوصا قتل‌های خانوادگی بوده‌ایم. فتحی در باب این مساله عنوان کرد: «آمار و اطلاعات دقیقی در زمینه تعداد پرونده‌های جنایت‌آمیز در دست نیست و باید به سراغ دستگاه قضایی رفت و آمار را از آنها گرفت البته در این دو هفته اخیر نیز دو پرونده در زمینه قتل به دست ما رسیده که در حال رسیدگی و پیگیری هستیم»

پایتخت و ورود به متن شهر، روزها پرداختن به شغل‌های سیاه و شب‌ها برگشتن به حاشیه از علل افزایش جرم و جنایت است چرا که این دسته از افراد پیشینه زندگی شهری ندارند و از دهات‌های مختلف وارد متن زندگی شهری شده‌اند و این امر برایشان، تناقض ایجاد می‌کند که علل این موضوع را می‌توان پدیده جنگ تحمیلی عراق دانست. تقابل زندگی روستایی و شهری و افزایش تمینات اقتصادی و جنسی روستاییان موجب ایجاد جرم و جنایت می‌شود.

پدیده چندهمسری: شاید پدیده ثروت‌های بادآورده و یک‌شبه ره صدساله را طی کردن، اصلی‌ترین علت پدیده جدید چندهمسری را ایجاد می‌کند که باعث افزایش جرایم خانوادگی می‌شود. این را باید دانست در طبیعی‌ترین شرایط یک فرد نمی‌تواند تمینات یک زن چه به لحاظ عاطفی و چه اقتصادی را پاسخ دهد آن وقت چه می‌شود؟ تیستر صفحات حوادث روزنامه‌ها پاسخگوی این سئوال است.

نویسگی همچنین باعث افزایش فاصله‌طبقاتی می‌شود. **سازمان قضایی:** سازمان قضایی جامعه باید عامله، کارشناسانه و بی‌طرف عمل کند و نباید این مساله را فراموش کرد که سازمان قضایی آخرین مرجع مردمی است که دچار مشکلات شده و به این دستگاه روی آورده‌اند و اگر این سازمان بتوانند امیددهند به مردم باشد به طور ناخودآگاه ما با کاهش جرم و جنایت روبه‌رو خواهیم شد و تبیهکاران نیز قادر نخواهند بود که سازمان قضایی را ملعبه و بازیچه دست خود قرار دهند.

کارگران جنسی: پدیده زنان خیابانی که می‌توان گفت بیش از هر چیز ناشی از فاصله طبقاتی است، باعث شد که جدیداً ما با معضلی به نام ساخت فیلم‌های مستهجن در خانه‌ها روبه‌رو شویم که یا در بازار به فروش می‌رسد

پرسش و پاسخ‌هایی در مورد تهران و زلزله

کار، مستلزم کنترل و مراقبت از سوی نهادهای مسوول و نیز مردم به‌عنوان مصرف‌کننده نهایی ساختمان است. **۱۱ اقدامات سازمان پیشگیری و مدیریت بحران ققط**

در زمینه زلزله است یا به سایر بحران‌ها و پدیده‌های طبیعی نیز می‌پردازد؟

ماوریت سازمان محدود به نوع خاصی از پدیده‌های بحران را نمی‌شود از همین‌رو سایر پدیده‌های طبیعی و انسان‌ساز که قادر به ایجاد بحران و مخاطره برای شهروندان باشند نیز در دستور کار سازمان قرار دارند. از جمله می‌توان از پدیده‌های طبیعی و حوادثی نظیر سیل، فرونشست زمین، خشکسالی، انتشار مواد شیمیایی خطرناک، آتش‌سوزی‌های بزرگ و گسترده، همه‌گیری بیماری‌ها و... نام برد. پدیهی است میزان توجه و تمرکز بر هریک از این پدیده‌ها باید متناسب با پتانسیل وقوع و میزان آسیب‌پذیری شهر تهران در برابر این پدیده‌ها باشد.

۱۲ چرا در ایران زمین‌لرزه زیاد است؟

ایران روی کمربند لرزه‌خیز آلپ-همیالیا قرار گرفته است. این کمربند از مناطق لرزه‌خیز جهان محسوب می‌شود. در مقیاس قاره‌ای حرکت رو به شمال صفحه عربستان به علت باز شدن دریای سرخ به سمت صفحه اوراسیا موجب فشردگی فلات ایران شده و تخلیه گابه‌گاه انرژی تجمع‌یافته در پوسته ایران در اثر حرکت فوق موجب وقوع زمین‌لرزه‌ها می‌شود.

۱۳ در مورد مفاهیم کانون زمین‌لرزه و عمق زمین‌لرزه توضیح دهید.

زمین‌لرزه از آزاد شدن ناگهانی انرژی جمع‌شده در سنگ‌های پوسته و در مواردی گوشته فوقانی زمین به وجود می‌آید. این آزاد شدن انرژی از نقطه‌ای درون زمین به نام کانون زمین‌لرزه آغاز می‌شود که فاصله آن تا سطح زمین، عمق زمین‌لرزه نامیده می‌شود. زمین‌لرزه‌ها تا

ترمینال خروجی

پارکی که روی ریل‌های راه آهن بنا شده است

■ های لاین یک پارک عمومی است که روی حدود سه کیلومتر خط ریلی بر بالای سطح زمین ساخته شده و از خیابان گنزوررت به سمت غرب تا خیابان سی و چهارم و غرب منتهن کشیده شده است. در گذشته این پارک یک خط ریلی مخصوص حمل بار (از ۱۹۳۴ تا ۱۹۸۰) یعنی حمل گوشت، محصولات کشاورزی، لوازم خانگی و حتی بسته‌های پستی بوده است. این منطقه به تازگی به بخش پارک و تفریحات شهر نیویورک واگذار شده و یک سازمان غیردولتی به نام دوستان «های لاین»، مسوولیت ساخت و نگهداری این مکان عمومی را بر عهده دارد. فاز دوم این پروژه در ژوئن ۲۰۱۱ و با براهوی زیادی راه‌اندازی شد. مسوولان معتقدند که این پارک در سال‌های آینده به محل جذب گردشگران و همچنین نیویورکی‌ها تبدیل خواهد شد.

تاریخچه خط ریلی هوایی

های‌لاین در دهه ۱۹۳۰ و به عنوان بخشی از پروژه عظیم زیربنایی به نام بهسازی بخش غربی نیویورک ساخته شد. این خط ریلی حمل و نقل بار را در ارتفاع ۹ متری از سطح زمین انجام می‌داد و به این وسیله قطارهای خطرناک را از بخش صنعتی خیابان‌های منطقه منتهن دور می‌کرد.

۱۸۴۷: شهر نیویورک اجازه ساخت خطوط ریلی را در بخش غربی منتهن صادر کرد.

۱۹۲۲- ۱۸۵۱: میزان تصادفات قطارهای حمل بار با ترافیک سطح خیابان به قدری زیاد بود که خیابان

دهم به نام خیابان مرگ معروف شد. برای ایمنی بیشتر افرادی به نام گلوچران‌های بخش غربی با اسب جلو این قطارها حرکت می‌کردند و پرچم‌های قرمز رنگی را تکان می‌دادند.

۱۹۲۹: بعد از سال‌ها مذاکره درباره خطرهای این طرح، شهرداری نیویورک و راه‌آهن مرکزی نیویورک بر ساخت پروژه بهسازی بخش غربی موافقت کردند که های‌لاین هم بخشی از آن بود. طول پروژه ۱۳ مایل است که ۱۰۵ تقاطع در سطح خیابان را حذف می‌کند و ۲۲ هکتار به سطح پارک روبرو ساید اضافه می‌کند. در سال ۱۹۳۰، ۱۵۰ میلیون دلار برای آن هزینه شد که برابر با بیش از دو میلیارد دلار امروزی است.

۱۹۳۴: های‌لاین به بهره‌برداری رسید. طول آن از خیابان سی و چهارم تا پارک ترمینال سنت جان در خیابان اسپرینگ است. طراحی آن طوری است که به جای اینکه از وسط خیابان بگذرد از بین ساختمان‌ها رد می‌شود و مستقیماً به کارخانه‌ها و کارگاه‌ها می‌رسد تا قطار دقیقاً در وسط ساختمان متوقف شود. شیر، گوشت و مواد خام تولید شده می‌آیند و می‌روند بدون اینکه خللی در ترافیک خیابان‌ها ایجاد کنند.

دهه ۱۹۵۰: رشد حمل و نقل به وسیله کامیون باعث کاهش ترافیک ریلی می‌شود هم در سطح کشور و هم در های‌لاین.

دهه ۱۹۸۰: آخرین قطار روی های‌لاین حرکت می‌کند. بار آن سه واگن بوملومن ریخ زده است.

۱۹۹۹: سازمان دوستان «های لاین» توسط دیوید و رابرت هموند که ساکن منطقه های‌لاین هستند، ایجاد می‌شود. این سازمان برای حفظ های‌لاین و استفاده مجدد از آن به عنوان یک محل عمومی تلاش می‌کند.

طراحی و ساخت پارک عمومی های‌لاین: ۲۰۰۲-۲۰۰۱: اتحادیه طراحی برای فضاهای عمومی، اعتباری برای مهندس کیسی جونز در نظر می‌گیرد تا انجام تحقیقات برای پروژه «اصلاح های‌لاین» را شروع کند. این پروژه تحقیقی به طور مشترک توسط اتحادیه و دوستان های‌لاین طراحی شده و هدف آن طراحی نقشه بازسازی و استفاده از های‌لاین است. **۲۰۰۳:** شورای شهر به همراه هیات حمل می‌کند. بار آن سه واگن بوملومن ریخ زده است.

ژانویه تا جولای ۲۰۰۳: مسابقه ایده‌های خلاق با نام «طراحی های‌لاین» طرح‌های پیشنهادی برای بهره‌برداری از های‌لاین را جذب می‌کند. ۷۲۰ گروه از ۲۶ کشور در این مسابقه شرکت کردند. صدها نمونه از این طرح‌ها در ترمینال گراند سنترال به نمایش درمی‌آید. مراسم تا سپتامبر ۲۰۰۳: گروهی برای طراحی های‌لاین انتخاب می‌شود. این تیم از گروه مهندسی مناظر به نام عملیات میدانی جیمز کورنر، گروه مهندسان معمار اسکویف و ونزفرو و متخصصان باغبانی، مهندسی، امنیت، اجرا، هنر مردمی و سایر زمینه‌ها هستند.

سپتامبر ۲۰۰۴: ایالت نیویورک، سازمان حمل و نقل شرکت راه‌آهن و شهر نیویورک با هم به هیات حمل و نقل سطحی می‌پیوندند تا هزینه‌های های‌لاین را تأمین کنند.

ژوئن ۲۰۰۵: هیات حمل و نقل سطحی اجازه استفاده از یک مسیر موقت برای های‌لاین را صادر می‌کند تا شورای شهر و راه‌آهن به مذاکرات خود در این باره پایان دهند.

آوریل ۲۰۰۶: با برداشتن بخشی از راه ریلی، کلنگ شروع عملیات زده می‌شود. فاز اول از بخش اول های‌لاین شروع شده است. ساخت‌وساز بخش اول شروع می‌شود (از خیابان گنزوررت تا خیابان بیستم). خطوط ریلی، ماسه و خاک برداشته شده و نقشه مسیرها کشیده می‌شود (برخی از ریل‌ها قرار است دوباره در محل خود قرار گیرند). عملیات سند بلاست، تعمیر بتن‌ها و سیستم زهکشی و همچنین ایجاد مولانی برای جلوگیری از عبور کورتران در زیر خطوط ریلی ایجاد می‌شود.

۲۰۰۸: ساخت‌وساز مناظر در قسمت اول پروژه و ایجاد مسیرها، محل‌های دسترسی، استراحت، روشنایی و کاشت گیاهان انجام می‌شود.

۹ ژوئن ۲۰۰۹: قسمت اول پروژه از خیابان گنزوررت تا خیابان بیستم به روی عموم باز می‌شود.